

ABSZOLÚT KOMPLEXITÁS

Beszélgetés Marosi Ilona képzőművésszel

Marosi Ilona képzőművészt világszerte ismerik, nagyméretű művei közül három köztéri alkotás Óbudán is megtekinthető. Interjúnkban négy évtizedet meghaladó, több műfajt érintő, gazdag, eredményes művészi munkásságának mozgatórugóit, személyes életútját ismerhetjük meg.

Meséljen a családjáról, szüleiről, gyermekkoráról!

Családom édesapám révén Pécsről, illetve Dalmáciából, míg édesanyámat tekintve Selmebányáról származik, de én már Budapesten születtem 1941-ben. Szüleim humanista gondolkodómódúak voltak. Édesapám nagy szaktekintélyű tulajdonosa volt egy sikeres építési vállalkozásnak. Nevelési elve volt, hogy már óvodás korunkban megismerjük az egyszerűbb szerszámokat a cég műhelyeiben. Én a díszműlakatosok műhelyében szerettem játszani fém hulladékelemekkel, kis fémformákat hajlítottam. Gyakran mentem vele építészeti munkákat felmérni. Szemmértékem, térlátásom ebben az időben fejlődött ki. Édesapám műemléktemplomok generál felújítását vállalta szerte az országban. Megbízatai és a munkamegbeszélések a templomok külső tatarozásán kívül a belső berendezések, a mennyezetfreskók, az oszlopdíszek és a szobrok renoválására is kiterjedtek. Mostani lakóhelyem közelében két nagy templom teljes felújítása fűződik nevéhez: a Szent Péter és Pál Főplébánia

és a Bécsi úton álló Újlak Sárlos Boldogasszony templom. Társadalmi szinten igen aktív volt. A szakmunkások, a munkásság szociális helyzetének javítását, fejlesztését a Kolping-elvek alapján szerette volna elérni.

Az Óbudán található Kolping eszmeiség című munkája hogyan függ össze a szüleitől kapott példával?

A nagyméretű pannó tisztelgés a Kolping mozgalom és szüleim emléke előtt. Az Ember és a Teremtőerő transzcendens viszonyát fejezi ki művem. Szüleim emberi magatartásukkal, életükkel példát mutattak számomra. Munka, embertisztelet, segítőkészség, hit volt számukra a legfontosabb. Édesapám a Kolping Világszervezet magyarországi szervezetének magas rangú tisztségviselője volt. E mozgalom megalapítója, Kolping Adolf kölni katolikus pap 1856-ban azt tűzte ki célul, hogy a munkás fiatalok keresztény szellemen nőjenek fel, képezzék magukat, dolgozzanak, éljenek. Programja a szociális érdekvédelem, a szak-

KOLPING ESZMEISÉG, 1997, OLAJ, ARANY PIGMENT, VÁSZON, 120X180 CM

FOTÓ: CSAKY BALÁZS

mai, a családi, a társadalmi, a társasági tevékenységek szervezése, segítése, valamint a mestervizsgára való felkészítés volt. A szervezet magyarországi működését 1946-ban betiltották, csupán 1990-ben indulhatott meg az újjászervezés. A Kolping mozgalom országos központjának új székháza Budapest III. kerületében, a Vihar utcában található, és annak tárgyalójába került nagyméretű festményem.

Szüleinek fontos volt gyerekeik intellektuális nevelése?

Igen, hogyné. Édesanyám költő volt, és előadó-művészeti tehetségét három gyermeke nevelésére fordította. Irodalmi műveket olvasott fel nekünk, a várost megismerő sétákra vitt bennünket, köztéri szobrokat, emléktáblákat kerestünk fel, és ő elmesélte nekünk a látványhoz tartozó történelmi ismereteket. Óvodában az akkor – 1946-ban – még kísérletinek számító Kodály-módszerrel foglalkoztak velünk, sok esetben maga Kodály Zoltán tartotta a zenei bemutatókat. Alapvető ismereteket kaptunk a magyar népzeneről és néptáncról, gyakran voltak bemutató előadásaink a Zeneakadémián.

Iskolás korában hogyan fejlődtek művészi készségei?

Szüleim a zenei és iparművészeti oktatásáról híres Ranolder Intézetbe, a későbbiekben a Vendel utcai Tanítónőképző Gyakorló Iskolába (ma Leövey Klára Gimnázium) írtattak be. Eleinte kedvesnővérek, apácák voltak a tanárok. Műveltségem alapjait nekik köszönhetem, intenzíven tovább fejleszthettem a velem született zenei és képzőművészeti érzéket. Az államosítás után családnk másik kerületbe költözött, állami általános iskolába kerültem. Az első rajzóra és énekóra után külön kategóriába soroltak. Tóth Lajos gyermekkórusába kerültem, sokat szerepeltünk a Rádióban, a Filmgyárban. Az iskola rajztanárnője különórán képeztem tovább rajz- és festészeti tudásomat. Javaslatára felvételiztem a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumba. Felvettek, de végül mégse oda írtattak be, mivel hiányzott a matematika, a fizika, a magyar irodalom, a történelem magasabb fokú tanítása. Általános gimnáziumban folytattam középiskolai tanulmányaimat, de folyamatosan jártam magántanárokhoz képzőművészeti készségeim gyarapítására.

Miként tudta festészeti tanulmányait folytatni a gimnáziumi, egyetemi években?

A gimnáziumi és az egyetemi évek alatt a közelben lakó festőművészekhez jártam festészeti kurzusokra. Kedves mestereim: Eolvedy Gachal József festészet, Jakab Károly portréfestés, Kelemen Kristóf szobrászat, Örsi Zsuzsa iparművész grafika, textiltervezés, Szabó L. Viktor modell utáni nagy szénrajz, Újváry Lajos festészet. Valamennyien kiváló mesterek, tanárok voltak. Később Harb József – a barokk kastélyok és a Vigadó épületének híres festőrestaurátora – szorgalmazására indultam el önálló művészi pályámon.

Már az egyetemi évek alatt művészi pályára készült?

Nem, akkor még nem, hiszen a megélhetésem nem volt biztosítva. Először is 1961-ben, mivel szerelmes lettem, férjhez mentem, majd munkába álltam. A művészettörténeti szakirodalom nyomán követése, könyvek vásárlása, külföldi szakmai tanulmányutak, művészetkritikai és esztétikai tanulmányok, múzeumi gyűjtemények megismerése, tájékozódás a kortárs képzőművészetben volt – munkahelyi szakmai tevékenységgel párhuzamosan – vállalt feladatom. Az egyetemen államvizsgáztam filozófiából, esztétikából. Sikeresen doktoráltam, meghívtak egyetemi előadónak.

Hogyan lett hivatásos képzőművész?

1975-ben az államvezetés elvetette az új reformok egy részét, az a koncepció már nem jelentett számomra követhető utat. Rendkívül súlyos döntés előtt álltam, ami családom megélhetésére is hatással volt. De vonzott, mert biztosította számomra a teljes alkotói szabadságot, a művészi kreativitás lehetőségét. Végül az állandó biztos jövedelem nélküli képzőművészeti pályát választottam.

Voltak nehézségei a szakmai befogadással?

Lényegesnek mondható ellenállást nem tapasztaltam. Illés Árpád festőművész egy szakmai zsűri alkalmával viccesen megkérdezte: „Nem fél? Ez a szakma fizikailag nehéz, lehetséges, hogy meg fog csúnyulni!” Nem féltem, és az eltelt 42 alkotói év alatt a tovább fejlődéshez volt elég kitartásom, fizikai és lelki erőm, szorgalmam.

ARANYKAPU, 1985. SAMOTT, ÉGETETT SZÍNES MÁZ, 10 FAJTA KÜLÖNBÖZŐ FORMAELEM, 300X1200 CM

Óbudán a Kolping Vihar utcai székházán kívül két lakótelepen, a Pók utcain és a Kaszásdűlőin láthatók munkái. Mikor készültek ezek?

Amikor a lakótelepeket tervezték, mindegyikbe iskola is épült. Ezek belső tereibe, auláiba, zsibongóiba írt ki a Fővárosi Tanács Beruházási Főosztálya egy pályázatot képzőművészeknek olyan művekre, amelyek a gyerekek környezetét jól viselik, moshatók, tisztíthatók. Ezen a pályázaton indultam, és nyertem. Arra gondoltam, hogy a gyerekek közelébe kell vinni a művészetet, és az oktatói munkához kapcsolni kell színeket, anyagokat és formákat. Az iskolák 1985-ben, 1986-ban és 1987-ben épültek.

Hogyan hatott a „hely szelleme” Kaszásdűlőn?

Aranykapu címmel egy nagy kaput és két nagy oldalképet terveztem egyedi, kézzel formázott, tíz különböző formájú, színes mázas samott lapból. A lapok méretei az iskola építészeti arányrendjéhez igazodnak. Az egyedi máz hódmezővásárhelyi kerámia kísérleteim eredménye. Az épületekhez kapcsolódó munkáim tervezésénél három alapszempontot vettem figyelembe: az épület stílusa, az épület funkciója és a hely történelmi múltja. Képtudott, hogy ezen a területen már a római korban is éltek emberek; kultúrájuk, művészetük emlékeit az Aquincumi Múzeum őrzi. Már gyermekkoromban ismerkedtem

ezekkel a régészeti emlékekkel. A másik, művemben jelentkező gondolat a Felső-Tisza-vidék népi építészetéből származott. Az egyik oldalkép a sajátos, tömzsi népi építészeti oszlopokat jeleníti meg, míg a másik oldalon a mediterrán kultúra karcsú oszlopai, lépcsői tűnnek fel. Középre a kettőt összekötő kapu került, amely mint szimbólum az összetartozás gondolatát fejezi ki.

Hogyan készült a Pók utcai iskola hatalmas méretű homlokzati díszje?

Kézzel, négy emelet magas állványon! Erre a mutatóványra is édesapám tanított. Ilyen nagy méretű, tervezett, a kivitelezés minden részletében művészeti zsűri-vel ellenőrzött kompozíció tudomásom szerint nem készült Magyarországon, de Európában sem. A sgraffito díszvakolatból formázott, gondolati tartalommal rendelkező műtárgy anyaga korszerű műgyanta szilikát. Úgy kell elképzelni a díszvakolat anyagot, hogy van egy habarcsszerű alap, ebben különleges savas hatású közúzalék, amely száradáskor – 20 perc múlva – kémiai úton kővé szilárdul. Több rétegben kerül felhordásra, egy-egy forma pár centire kiáll, és plasztikus, tömör nagymozaik hatását kelti. A saját magam által ki-kevert egyéni színeimet kiküldtem a svájci cégnek, ahol elektronikus úton beolvasták és kikeverték a színeimet, amelyek önálló színkódot kaptak. A világhírű luzerni

Granol cégnél történt mindez. Az elkészítés után három nappal itt voltak Magyarországon, és ellenőrizték a művészi eredményt. A műtárgy az egész lakótelepre vidám hatással van, az alkalmazott színeket a szem összeadja, egészzé formálja. Kellemesen hat a háztömbök között; a formák összekötik a tér tömbegységeit, valamint oldják a lakótelep ridegségét. Közösségi tér alakult ki, ahol a gyerekek, a környék lakói szívesen időznek.

Mi volt a svájciak reakciója, hogyan értékelték teljesítményét?

Véleményük újságcikkben és egy jelentős művészeti díjban fejeződött ki. A cikk Svájcban a Luzerner Tagblattban jelent meg. Később a Zürichben megjelenő *Applica* című szakmai lap is közölt cikket művemről. E munkával vettem részt 1986-ban a stuttgarti III. Nemzetközi Farb Design Kiállításon, amelyre három eredeti anyagú részletképet vittem. A Granol cég elismerése, hogy a kiállított munkákat a helyi múzeumban helyezte el, illetve hogy díjjal is jutalmaztak. Ezt a műtárgyat tartom a mestermunkámnak. Mert

teljesen újszerű volt a tervezési módszerem, a munka részleteinek grafikus folyamatábrája, a kivitelezés anyaga, az épület és a formai összefüggések rendszere, a kivitelezéshez elkészített szénrajz. A madármotívumok az alsó képzőművészetben szinuszgörbén ábrázolva, a hol fenn, hol lenn szereplő sötét és világos formák az előbbre vivő emberi küzdelem szimbóluma. Nagy gondolathoz nagy formát, a teljes 200 nm homlokzatot kihasználtam. Erről a művemről külön könyvet írtam, jelentettem meg 2013-ban, amelynek címlapján a Napmadár kompozíció fotója látható.

Hogyan tudja követni munkái további sorsát?

Folyamatosan látogatom munkáimat, ellenőrzöm állapotukat. Például a Pók utcai lakótelepen a Napmadár című munkám felületének állaga az évek során igen megromlott. A térrendező, térszervező erővel rendelkező munka lemosása indokoltá vált. Felvettem a kapcsolatot az Önkormányzat vezetésével, aminek eredményeként a nagy munka hamarosan visszanyeri ragyogó színeit. A III. kerület Önkormányzata

NAPMADÁR, 1986, GRANOLAN, MŰGYANTA SZILIKÁT, MOZAIK HATÁSÚ SGRAFFITO, 800X2000 CM

elrendelte a Pók utcai iskola homlokzatán lévő munkám állagmegóvását. Pár hónapja adtam át a XIII. kerületi Vizafogó Iskolában több mint három évtizede, 1983–84-ben elkészült Vizafogó című, nagyméretű, dekoratív kerámiaképmem rekonstrukcióját. Hatalmas, sikeres munka volt; jó hatással van a gyerekek szellemi fejlődésére. 42 alkotói évem alatt egyébként 36 nagy méretű, állandó nyilvánosságon lévő műtárgyat készítettem, külső térben kerámiából, samottból, belső térben olajtechnikával, több esetben különleges arany pigmenttel. Munkáimat számos külföldi kiállításon is bemutatták, kitüntetések kaptam Párizsban, Cannes-ban, Marseille-ben, illetve az olaszországi Chincianóban. Egyetemeken tartottam előadásokat Humanizáló elemek a magyar képző- és iparművészetben címmel, amellyel mindenütt nagy siker, taps és elismerés járt, illetve barátságok, tapasztalatok alakultak, további kultúrák megismerése vált számomra lehetővé, ami elősegítette tovább fejlődésemet. Ezekre a kapcsolatokra építve tudtam megszervezni a későbbi csoportos magyar kiállításokat.

Jelenleg min dolgozik, mik az új tervei?

A napokban készítettem el új könyvemet, ami már a nyomdában van, amelyben szerepelnek azok a műtárgyakkal hitelesített lépcsőfokok, eredmények, amelyek mentén haladok most is művészi irányelveim megvalósítása érdekében. Ennek célja, hogy az emberek közelebb kerüljenek a művek kisebb-nagyobb, alig észlelhető rajzi értékeihez. A szem normálisan csak egy picit fog fel egy festményből. Az életmű egyik alkotói ciklusának tartalmát, képenkénti szellemi üzenetét dolgoztam fel: az Egyetemes szimbólumok, képírások címűt. Tartalma 75 festmény. Ebben elemzem a képzőművészet és a társadalmi környezet változásainak viszonyait a 1990-es rendszerváltás után. Az egyetemes szimbólumok érdekessége, hogy kettős jelentéssel bírnak. Egyik egy közismert realista ábra, a másik a kultúrtörténet által az évszázadok alatt hozzá kapcsolt fogalom. Erre már az emberek nem nagyon emlékeznek. Életre keltem ezeket a fogalmakat, amelyeket a szakirodalomban, illetve nemzetközi kitekintésem alapján megismertem, felkutattam. Továbbá részt veszek a Műcsarnok épületében a Tervező- és Iparművészeti Nemzeti Szalon

MAROSI ILONA MUNKÁSSÁGA

Marosi Ilona képzőművész összetett egyéniségében a kutató alkat erős kreativitással párosul. Filozofikus látásmód jellemzi, amelyet gondolataival és technikai tapasztalataival ötvöz egygyé művészetében. Térletlása, építészeti rendszerben gondolkozó személyisége teszi lehetővé azt, hogy művészete szoros viszonyba kerüljön az építőművészettel. Láncz Sándor művészettörténész véleménye szerint Marosi Ilona gazdag oeuvre-jében nincs önmagából kiinduló és végződő műalkotás. Minden egyes olajfestmény, monótipia, grafika, kerámia festmény, üveg objekt és a monumentális munkák motívumkincsének szigorú szerkezeti felépítése, színharmóniája és a mondanivaló kifejező ereje pontosan kimutatható előzményre tekint vissza, és követhető ezek tovább élése következő műveiben.

Murális munkái közül néhány Milánó, Sankt Pölten, San Francisco közösségi tereibe került. Budapesten az Újpesti Óvodában, a Vizafogó Általános Iskolában, a Károlyi Mihály Magyar-Spanyol Tannyelvű Gimnáziumban is láthatók művei. Három III. kerületi köztéri alkotása közül az 1986-ban a Pók utcai lakótelepi általános iskola falára került Napmadár című műgyanta szilikát sgraffito a legmonumentálisabb. A Dr. Szent-Györgyi Albert Általános Iskola belső terét 1985 óta díszíti, három elemből álló Aranykapu kompozíció anyaga égetett mázzal fedett tűzálló samott. Az 1997-ben készült Kolping eszmeiség című vászonra festett olajfestmény a Magyar Kolping Szövetség Székházának tárgyalóját díszíti.

sorozatának kiállításán, amelyen Tükröződések című, fényes fémplasztikáim szerepelnek. Folyamatosan dolgozom. Maga a társadalmi környezet, illetve annak eseményei inspirálnak.

MATITS FERENC